

Daniel Liljekvist
Utvecklingsledare
08-124 57 236.
Daniel.Liljekvist@ekero.se

Socialnämndens behov av lokalresurser - prognos för 2018-2030

Dnr SN17/84-509

Inledning

Socialnämnden är beroende av lokalresurser för att kunna genomföra sitt uppdrag så som det är angett i lagstiftning och kommunens mål. Idag förfogar Socialnämnden över ett flertal olika typer av lokaler, både som hyresgäst hos Tekniska nämnden och Ekerö Bostäder samt hos privata fastighetsägare. Det gäller både speciellt inrättade typer av boenden för specifika målgrupper och vanliga bostäder i det ordinarie bostadsutbudet.

I takt med att Ekerö kommuns befolkning växer samt socialtjänstens arbetsätt och metoder utvecklas behöver även planering gällande framtida behov av lokalresurser.

I detta PM görs en övergripande beskrivning över Socialnämndens ansvar och prognoser över nämndens behov kommande år utifrån idag kända förutsättningar. Syftet är att ge ett långsiktigt perspektiv på dels olika typer av bostadsbedömda boenden samt behov av andra typer av lokalresurser.

Socialnämndens uppdrag

Socialnämnden har i uppdrag att inrätta boenden dit beslut från myndigheten krävs för att kunna få tillgång till bostäderna och de tillhörande tjänsterna. Dessa typer av boenden är reglerade i lagstiftning och består företrädesvis av en kombination av bostäder och personalbundna tjänster. Exempel på detta är särskilda boenden för äldre, bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hem för vård eller boende (HVB) för ensamkommande barn.

Socialnämnden har vidare behov av att ordna bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som Socialnämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda. Bostäderna är företrädesvis till för personer som behöver stöd till boende för att kunna verkställa insatsen och som inte har tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det kan vara personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjeplaneringen, personer med behandling

för missbruksproblem, personer som utsätts för relationsvåld och personer som på grund av funktionsnedsättning inte har tillgång till ordinarie bostadsmarknad. Vidare har Socialnämnden Kommunfullmäktiges uppdrag att verkställa mottagandet av anvisade nyanlända vuxna och familjer. För detta ändamål behövs bostäder.

Slutligen har Socialnämnden ansvaret för ensamkommande barn och unga i Ekerö kommun. Denna målgrupp placeras i första hand i HVB eller stödboenden, men kan vara i behov av olika stöd- eller träningsboenden efter ålder och uppehållstillstånd.

Finns inte tillgång till platser i egna boenden, HVB, bostäder m m i Ekerö kommun är nämnden skyldig att för alla målgrupper upphandla och köpa platser externt utanför Ekerö. Fördelen är att kommunen inte tvingas finansiera egna volymstyrda verksamheter. Nackdelen är att det medför högre genomsnittliga dygnskostnader att köpa platser externt, att nödlösningar användes för att tillgodose akuta behov och att det försvårar ett långsiktigt stöd.

Socialnämndens medverkan i planeringen

Socialnämnden överlämnar underlag för behovsutvecklingen till Kommunstyrelsen i budget- och verksamhetsplanering samt vid påkallade behov, exempelvis gällande framtida utbyggnation av särskilda boenden.

Under de senaste åren har detta förfarande inneburit att Kommunstyrelsen på Socialnämndens initiativ lämnat uppdrag att ta fram detaljplaner och sedan exploatera planerad mark, antingen av kommunen själv eller genom en affärsrelation med privata företag. Exempelen är Roshagens serviceboende (kommunalt ägd mark och fastighet) och Söderströmsgården (kommunalt ägd mark såldes till privat anbudsgivare, kommunen hyr fastigheten).

För de ändamål som Söderströmsgården och Roshagens serviceboende fyller kan detta vara ett lämpligt tillvägagångssätt. Nackdelen med detta förfarande är att det kan innebära svårigheter för kommunens ledning att överblicka den långsiktiga planeringen samt om det finns andra behov som inte synliggörs i dagsläget. Exempelvis gällande Socialnämndens behov vid exploatering av nya bostadsområden.

Befolkningsprognos

Kommunens befolkningsprognos för åren 2018-2030 (tabell 1, diagram 1) anger att Ekerös befolkning kommer att växa till ca 35 000 invånare 2030.

- Barn och unga 0-19 år kommer att öka med ca 280 personer per år fram till 2030, ca 2 000 fler jämfört idag
- åldersgruppen 20-64 år beräknas bli 3 400 fler under perioden
- invånare 65+ väntas öka med ca 1 400 personer, varav 1 000 fler inom gruppen 80+; motsvarande ca 145 fler personer 80+ vartannat år.

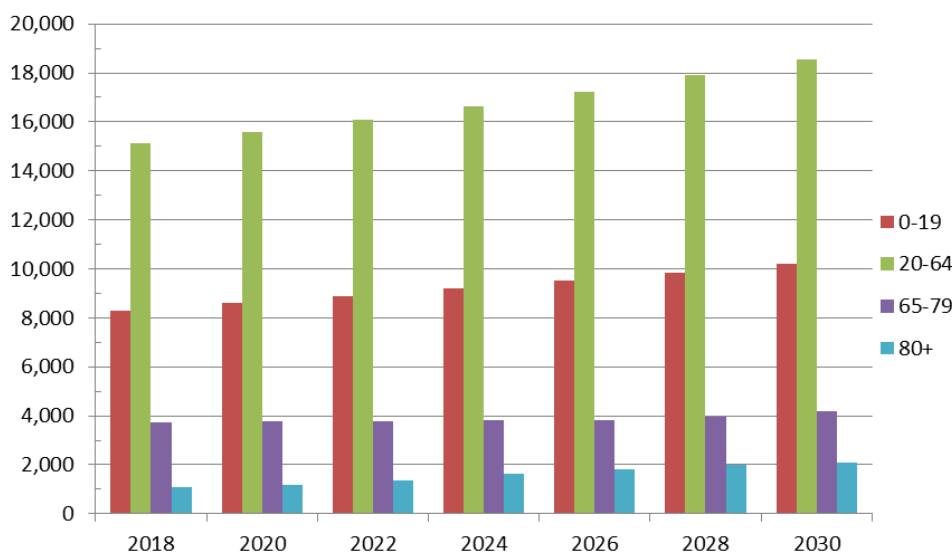
Tabell 1: Befolkningsprognos 2018-2030

År	0-19	20-64	65-79	80+	Totalt
2018	8,276	15,136	3,743	1,069	28,224
2020	8,620	15,579	3,784	1,192	29,175
2022	8,881	16,106	3,791	1,376	30,154
2024	9,191	16,649	3,813	1,625	31,278
2026	9,503	17,229	3817	1840	32,389
2028	9,852	17,897	3,964	1,983	33,696
2030	10,225	18,528	4,166	2,080	35,000
Ökning 2018-2030	1,949	3,392	423	1,012	6,776
Ökning per 2 år	278	485	60	145	968

Kommunens befolkningsutveckling är ett centralt verktyg för planering inom socialtjänsten. Särskilt följs utvecklingen av antalet barn och unga samt antalet äldre.

Socialtjänsten arbetar med kommunens samtliga invånare som målgrupp. Befolkningsutveckling innebär att fler människor kommer vända sig till socialtjänsten för att stöd, förutsatt att andelen av befolkningen som idag är i kontakt med socialtjänsten inte kommer minska.

Diagram 1: Befolkningsprognos 2018-2030

Särskilt boende för äldre enligt SoL 5 kap § 5 – platsprognos

Äldre medborgare i Ekerö kommun som får stöd och insatser från socialtjänsten får i huvudsak hemtjänst och särskilt boende. Personer med behov av stöd med omvårdnad, tillsyn och service får som regel hemtjänst i första hand. För de som har

omfattande behov kan efter biståndsbedömning särskilt boende erbjudas. Sammanlagt utgör mottagare av äldreomsorg för närvarande av ca 600 personer, varav ca 190 på särskilt boende.

Särskilt boende för äldre SoL 5 kap § 5

Boenden med 50-65 lägenheter samt gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov av vård, omsorg, service och tillsyn. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Ekgården, Kullen, Söderströmsgården

Ekerö kommun har för närvarande 3 särskilda boenden för äldre med sammanlagt 205 lägenheter.

Befolkningsprognos 65+

Kommande år väntas antalet invånare över 65 år att öka med ca 1 400 personer fram till 2030 (tabell 2, diagram 2). Den genomsnittliga ökningen är ca 200 personer vartannat år. Sammantaget väntas Ekerös befolkning över 65 år öka med 30 % till 2030 jämfört med idag. Motsvarande ökning för befolkningen 20-64 år väntas bli ca 22 %.

Tabell 2: Befolkningsprognos 65+ 2018-2030

Ålder	2018	2020	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2018-2030	Ökning per 2 år
65+	4,812	4,976	5,168	5,438	5,657	5,947	6,246	1,435	205
65-79	3,743	3,784	3,791	3,813	3817	3,964	4,166	423	60
80+	1,069	1,192	1,376	1,625	1840	1,983	2,080	1,012	145

Störst utveckling väntas inom åldersgruppen 80+, som väntas fördubblas från och med idag till 2030; från ca 1 000 personer till ca 2 000 personer. Idag utgör gruppen 80+ ca 20 % av Ekerös befolkning över 65 år – 2030 kommer andelen 80+ öka till ca 33 %.

Befolkningsutvecklingen i åldersgruppen 65-79 år väntas inte bli fullt lika stor, utan för perioden 2018-2030 väntas en ökning på ca 400 personer i gruppen.

Prognos särskilt boende för äldre

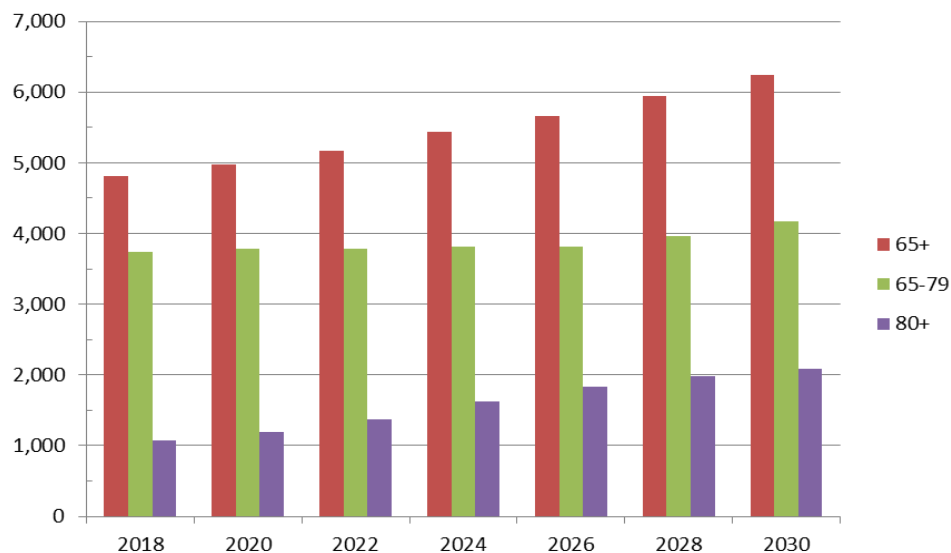
Åldersgruppen 80+ är av vikt då sjuka personer 80 år eller äldre tenderar att stå för en betydande andel av äldreomsorgens resurser och vara i behov av platser i särskilt boende.

I Socialstyrelsens databas¹ anges andelen av Ekerös äldre befolkning som bor på särskilt boende. Genomsnitt för åren 2014-2016 är:

- 65+: 4,9 %
- 65-79: 1,4 %
- 80+: 19,2 %

Andelen av Ekerös medborgare i åldern 65-79 år som bor på särskilt boende är i genomsnitt perioden 2014-2016 1,4 %. Motsvarande för 80+ är 19,2 %. Om detta genomsnitt håller sig över tid kommer ca 390 personer i åldersgruppen 80+ bo på särskilt boende 2030.

Diagram 2: Befolkningsprognos 65+ 2018-2030

Socialnämndens långtidsprognos² för platser i särskilt boende stämde senast av 2014 och ligger till grund för nämndens nuvarande planering. Beaktat befolkningsprognosen och andelen i särskilt boende beräknas platsbehovet bli något färre än i prognosen (tabell 3). Antalet platser beräknas till 205 platser 2017 och 260 platser till 2022.

Tabell 3: Långtidsprognos platser i särskilt boende

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/statistik/statistikdatabas/aldreomsorg>

² Rapport: "Framskrivningar avseende behovet av äldreomsorg i sex kommuner i norra Stockholms län under perioden 2007 – 2032 (reviderad version avseende Ekerö), Lagergren, 2010

	2016	2017	2018	2019	2022	2023	2027	2029	2032
Antal platser, långtidsprognos		209			269		358		449
Antal platser, budget	199.3	195.4	199.4	205.2					
Antal platser, utfall	190.6								
Antal platser, avstämning 2014		205			260				
Nytt särskilt boende						X		X	

Långtidsprognosen är i dagsläget under uppdatering utgående från senaste befolkningsprognosen.

Planeringen för nästa särskilda boende fortgår och Kommunstyrelsen har beslutat att ett boende ska ingå i detaljplanen för Träkvista torg. Detta beräknas ligga på ca 50-60 platser och kan realiseras runt 2022-23.

För den långsiktiga planeringen fram till 2030 har nuvarande Tappsund 1:71 pekats ut som möjligt alternativ, samt ytterligare ett på längre sikt i Asknäs/Älvnäs-området.

Gruppboendestäder och serviceboendestäder enligt LSS § 9.9 – platsprognos

Insatser till personer med funktionsnedsättning enligt LSS utgör en betydande del av Socialnämndens budget, men berör förhållandevis få personer. Enligt Socialstyrelsens statistik³ hade 176 personer insatser enligt LSS i Ekerö 2016.

LSS-insatser har en avgränsad målgrupp, definierad enligt LSS 3 personkretsar. För målgruppen är det främst två typer av boenden som Socialnämnden är ansvarig för:

Gruppboendestäder LSS § 9.9

Samlokaliserade enheter av 3-6 fullvärdiga bostäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov dygnet runt. Bostäderna ligger i direkt anslutning till gemensamhetsutrymmet. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Skärviks gruppboende, Solbackens gruppboende, Svalans gruppboende

Serviceboendestäder LSS § 9.9

³ Socialstyrelsen, "Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade" (2016).

5-15 fullvärdiga bostäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med varierande behov dygnet runt. Bostäderna kan vara utspridda i ett grannskap, vanligt att det lokaliseras insprängt i flerbostadshus som ett trapphusboende. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Roshagens serviceboende, Ångbåtens serviceboende, Ekerö Serviceboende

För närvarande finns 81 LSS-bostäder lokaliserade i Ekerö kommun, varav 6 st är gruppboenden med 36 lägenheter och 6 serviceboenden med 45 lägenheter.

Prognos bostad med särskild service

Befolkningsprognosen är svår att använda, då det inte finns ett verktyg för uppskattning av LSS-personkretsar och antaganden om framtida behov av stöd. Tillgänglig prognos baseras på kunskap om enskilda genom samarbete med särskolan m fl.

Denna modell innebär betydande osäkerheter. Därtill kan personer som flyttar till Ekerö och ansöker om LSS-insatser tillkomma. Prognoserna är osäkra, vilket också syns i jämförelse mellan nämndens budget och bokslut för de senaste åren. Nuvarande prognos (tabell 4) anger att volymen väntas att fortsätta öka kommande år.

Tabell 4: Prognos bostad med särskild service LSS

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Prognos, nya personer	2	2	2	5	4	3	1			
Budget, årsplatser	105	105								
Varav årsplatser i Ekerö kommun	77	77								
Varav årsplatser utanför kommunen	28	28								
Ny gruppboende (å 6 platser)							X		X	
Ny serviceboende (å 5-10 platser)							X			X

Socialnämnden överlämnade våren 2016 underlag till Kommunstyrelsen för planering av framtida gruppboenden enligt LSS. Arbete pågår, med sikte på 1 ny kring 2024 och beredskap för 2-4 fr o m slutet av 20-talet och framåt. Underlaget från 2016 bedömde inte behov av serviceboenden.

Bostäder för sociala behov – behovsprognos

Socialnämnden ansvarar för bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som Socialnämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda.

Bostad för sociala ändamål

Främst lägenheter i ordinarie bestånd. Främst till för personer som behöver boende för verkställande av insats och har ej tillgång till ordinarie bostadsmarknad. T ex personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjan, personer med behandling för missbruksproblem, personer som utsätts för relationsvåld, vissa nyanlända/ensamkommande med uppehållstillstånd och vissa personer med funktionsnedsättning. Personen hyr i andra hand av nämnden. Kan vara tidsbegränsat eller med idé om övertagande/boendekedja.

Exempel: Akutbostad, träningslägenhet, försökslägenhet

För närvarande ansvarar Socialnämnden för ca 80 lägenheter för sociala ändamål och består av både akutbostäder, tillfälliga kontrakt och tränings- samt försökslägenheter. Årsskiftet 2016-17 trappades ett antal av när personer övertog hyreskontrakt. Fler personer ska ta över hyreskontrakt kommande år. Majoriteten av lägenheterna kommer från Ekerö Bostäder.

Pågående arbete inom socialkontoret

Inom Socialnämndens verksamheter pågår i dagsläget ett omfattande arbete med att ordna stöd och hjälp åt människor på plats i kommunen istället för att köpa insatser externt. Detta innefattar bland annat ett arbete med att erbjuda medborgare lösningar som tillgodoser behovet av bostad och stöd inom kommunen, antingen genom plats i ett biståndsbedömt boende, i sociala bostäder eller i egen bostad.

Målsättning är bland annat att skapa ”flyttkedjor” genom att se över vilka som med rätt stöd kan ges förutsättningar att erbjudas flytta ut från LSS-bostäder till ett träningsboende och på sikt kunna ha ett självständigt boende. På så sätt frigörs en LSS-bostad i kommunen där någon som idag bor på annan ort men som har sitt beslut från Ekerö kan flytta till kommunen.

På samma sätt pågår ett arbete med att motverka svåra sociala problem och inlåsnings effekter av ett långvarigt beroende av socialtjänstens stöd. Detta arbete riktas till mottagandet av nyanlända samt till vuxna invånare med problem relaterat till relationsvåld, hemlöshet, missbruk, psykisk ohälsa och samsjuklighet.

Målet är att skapa förutsättningar för en högre självständighet där medborgarna inte behöver vara beroende av socialtjänsten. Utöver mänskliga vinster finns det kommunalekonomiska fördelar då kostsamma köp av boenden utanför kommunen, på vandrarhem eller på institutioner kan växlas mot mera kostnadseffektiva alternativ på Ekerö. Detta ökar även förutsättningarna för ett långsiktigt socialt förändringsarbete.

För att detta arbete ska lyckas krävs det att det finns lägenheter i flerbostadshus i Ekerö kommun samt att Socialnämnden har tillgång till bostäder för sociala ändamål. Målsättning är att människor ska kunna lösa bostadsbehov utan socialtjänstens inblandning.

Prognos till 2030

För perioden 2017-2019 finns det flera olika målgrupper som direkt aktualiserar behovet av bostadslösningar inom socialtjänsten (tabell 5). Målgrupperna har gemensamt att de antingen bor i tillfälliga boenden ej avsedda för permanentboende som helt eller delvis finansieras av Socialnämnden, räknas som hemlösa eller har behov av olika typ av stöd till att kunna söka sig till mera långsiktiga boendelösningar.

Från och med 2020 är det svårare att prognostisera behovet, men med utgångspunkt i hur nuläget ser ut bland socialkontorets enheter samt utifrån hur bostadsmarknaden ser ut att utvecklas framöver bedömer socialkontoret att behovet kommer vara likartat nuläget under början av 2020-talet, med en möjlig minskning efter det förutsatt att det inte byggs upp underskott från åren innan.

Tabell 5: Prognos bostäder för sociala behov

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Funktionsnedsättning, självständigt boende	5	5	5	3	3	3	2	2	2	2
Unga, långvariga placeringar	1	1	1	1	1					
Vuxna, sociala bostadsbehov	10	10	10	7	7	7	7	6	6	6
Ensamkommande unga	5	4	4	2	2					
Nyanlända vuxna	10	10	10	7	7	7	7	6	6	6
Totalt per år	31	30	30	20	20	17	16	14	14	14
Ackumulerat behov	31	61	91	111	131	148	164	178	192	206

Sammantaget visar prognosen ett årligt behov om ca 30 bostäder fram till och med 2020, ackumulerat totalt ca 90 st. Under hela perioden fram till 2030 är prognosen 206 bostäder. Det ska dock poängteras att det är väldigt osäkert att göra en så lång prognos för dessa behov.

Fortsatt arbete

Som framgår ovan utgör bostadsfrågan ett av Socialnämndens mest strategiska frågor kommande år. Behovet av fler bostäder i ordinarie bostadsbestånd för sociala ändamål är av avgörande betydelse. Merparten av de behov som inventerats ovan kan hanteras inom ramen för bostadsplaneringen i form av att frågorna lyfts in i samband med förhandling kring olika exploateringar. Detta istället för att enstaka utredningar ska göras för varje behov.

Gällande särskilda boenden för äldre samt LSS-bostäder finns grundläggande förutsättningar för den fortsatta planeringen, även om behov finns av att ytterligare tydliggöra hur dessa inkluderas i planeringen.

Vad gäller ordinarie bostäder är Socialnämnden beroende av den planerade byggnationen. I dagsläget är allmännyttan genom Ekerö Bostäder den enda samarbetspartnern. Det finns exempel på flera andra kommuner såväl i länet som landet i stort som etablerat samarbeten med privata fastighetsägare och exploatörer som komplement till allmännyttan gällande kommunens sociala åtaganden. Det kan exempelvis handla om att kommunen i samband med avtal om exploatering, markanvisning m m avtalar med privata intressen om bostäder för olika sociala ändamål.